

דמי שדכנות – עי' חו"מ

הסתכלות, באשה שישאנה	שבת ג	ערב
באשתו נדה	שבת ג	רעד
זמן האירוסין, בחור שלא נזהר ח"ו מאיסור יחוד וכו'	ר"ה	ערה
הדרכה לחתנים	שבת ג	ערה
היתר לשלוח מנות	שבת ג	רעד
הסתכלות במשדוכתו	שבת ג	ערב
הרהור במשדוכתו	שבת ג	ערב
יחוד בחתן וכלה	נדה	רט
לקבל כיבוד מארוסתו	שבת ג	רעו, רעח
פגישות החתן והכלה, ריבוי הפגישות	שבת ג	רעד
זמן הנישואין, בימי הספירה	שבת ד	שפ
טעם המנהג שאין נושאין אחר ל"ג בעומר	שבת ד	שפ
חנוכה, הנושא אשה בחנוכה היכן ידליק ע"ע חנוכה		
חתן לבוא לביהכ"ס שמחמתו ימנעו מאמירת תחנון	יו"ט	של
יחוד, בחתן וכלה	נדה	רט
כבוד אשה לבעלה – ע' מפתחות אבהע"ז		
כהן ובעל את מי תקדים לכבד	שבת ב	שלד
כבוד חמיו וחמותו	יו"ט	שיא
כיסוי הראש בפאה נכרית	שבת ג	רעא
כיבוד אב ואם, באשה נשואה	יו"ט	שא
כתובה, באלמנה, דמי מזונות מכספים שהאלמנה מקבלת	ר"ה	תכב
קנין כתובה שנעשה קודם השקיעה והחופה אחר השקיעה	ר"ה	תכג
להשיא קטן לפני הגדול	יו"ט	שא
לשה"ר, בשידוכים ע"ע שידוכים		
לספר לבעלה שמצערם אותה	ר"ה	שמו
שלום בית לספר כ"א על חבירו	ר"ה	שמו
מעשר כספים, התחיבות האב לנישואי בנו	יו"ט	שנא
תכנית חסכון לחתן ילדים בזמן דקיימי עניים	שבת ב	שלא
מצוות, אשה נשואה בקיום מצוות כשבעלה מקפיד	יו"ט	שג, שלא
מצוות עונה, כלי בתוך כלי במזוזה וכתבי הקודש	יו"ט	שנג
רחיצה בתשעת הימים לצורך מצות עונה	יו"ט	שמז
נדה, דם בתולים, במה שהמציאו להסיר הבתולים קודם הנישואין	שבת ד	שפד
באופן שכבר הוציאו, האם מחויבת לספור ז' נקיים	שבת ד	שפה
להסתכל על אשתו נדה	שבת ג	רעד
עונת ווסת מחמת התענית	שבת ד	שפד
נשואה לענין כיבוד אב ואם	יו"ט	שא
נשואה לענין קיום מצוות כשבעלה מקפיד	יו"ט	שג
סידור חופה וקידושין, לנוהג אבילות בזמנו בספירת העומר	שבת ד	שפ
סעודת הנישואין, לברך על מאכלים אחר סילוק השולחנות	ר"ה	ת
שבע ברכות, זמנו, סוף היום השביעי, החילוק מסעודת שבת	ריבית	קעה

הליכות עולם **עמוד שצה**

גדולה שימושה / הליכות והלכות באורחות החיים **שצה** / אמת ושקר **שצה** / שלא להטריח **שצו** / "לדבר בלימוד" **שצז** / בכל נפשך **שצז** / הכרת הטוב **שצז** / פרשת דרכים **שצח** / "יום טוב שני כהלכתו" **שצט** / מאזני צדק **שצט** / מלמד להועיל **ת** / שכל ויראת שמים **ת** / "מעדני שלמה" **ת** / שיקול הדעת **ת** / וענוה גדולה מכולם **תא** / מודה על האמת **תב** / רב לך! **תב** / מיראי הוראה **תג** / אבל פחד יש **תג** / "אינני רב" **תג** / הבורח מן הכבוד **תג** /

תפילה וברכות / 'יום טוב' של תפילה **תד** / שעה קודם התפילה **תד** / כוונת הברכות **תד** / "גומל חסדים טובים" **תה** / "פותח את ידך" **תה** /

קירוב רחוקים וההנהגה עמהם / מצטער על הרחוקים **תה** / "מעשר" **תה** / זמן **תה** / הקדמת קירוב העולים מרוסיה **תו** / קירוב כהלכה **תז** / החילוניים בני דורנו **תז** / רפורמים וקונסרבטיבים **תח** / דרכי ההנהגה בחו"ל **תח** / מנין נפרד בבית תפלה קונסרבטיבים **תח** / ריקוד **בחתונות** ללא מחיצות **לצורך** קירוב **תט** / הקפות לנשים עם ס"ת **תט** /

כיבוד הורים / כיבוד אב שאינו שומר תורה ומצוות **תט** / הנהגה עם הורים שאינם שומרי תורה ומצוות **תט** / לא למרוד בהורים **תי** / נסיעה לחו"ל לכיבוד הורים **תיא** / משקל המעשים בכיבוד הורים **תיא** /

הקמת ה'כולל' בדאלאס / ראשיתך מצער תהיה **תיד** / חינוך הילדים במקום שממה רוחנית **תיד** / חיזוק ועידוד **תיד** / מעודד ומחזק גם אחרים **תטו** / הריחוק מארץ ישראל כנגד הזכות לקירוב רחוקים **תטז** / הרבצת תורה לכלל ישראל! **תיז** / דברי חיזוק מגדולי ישראל ומרבתי בשאלה זו **תיז** /

חינוך / חינוך קטנים לברכות **תיט** / ההנהגה הראויה לבן תורה **תכ** / חינוך ילדים ספרדים בחיידר אשכנזי **תכ** / אוניברסיטה יום שלם בקיץ או חלק מהיום בכל השנה **תכ** /

מידות / 'א יידישע פנים' **תכא** / נעים לפגוש אנשים שאני מכיר **תכב** / יהונתן **תכב** /

הנהגה בשעת המלחמה / קיום הוראות הג"א **תכד** / חובת ההשתדלות **תכד** / הודאה ותפילה **תכה** /

תוכחה ומחאה / מצות תוכחה **תכו** / מחאה על הוללות **תכז** / חיוב מחאה והשכנת שלום כנגד ביטול תורה **תכז** /

שונות / אמירת תחנון בה' וכ"ח אייר **תכז** / כתיבת 'חשמל' **תכח** / משנה ברורה עם פסקי חזו"א **תכח** / "נוח לו שלא נברא" **תכח** / להבחין לרבנות **תכט** / הנהגת הבית **תכט** / שומר פתאים ה' **תל** / חגורת בטיחות בנסיעה **תל** / צניחה ממטוס לשם הנאה **תל** / סמים וסיגריות **תלא** / שימוש באבן תקומה **תלא** / קודם מתן תורה **תלב** / ציור מעמד הר סיני **תלג** / פירסומת בעיתון חילוני **תלג** / הדרך הנכונה בהשקפה **תלד** /

ט. מי שיש בידו שני אפשרויות, או לקנות ד' המינים מהדורים, או להסתפק בד' המינים כשרים, ואת שארית הממון שהיה בדעתו להוציא על הידור מצוה, יחסוך במשך כמה שנים ויקנה בזה תפילין של רבינו תם, בודאי שעדיף לעשות כן. (ט)

ג), שחייב מעשר כספים הוא לאחר ניכוי הוצאותיו הצריכות לביתו. וע' בזה בשו"ת שואל ונשאל (ח"ב סי' קס).

ולדינא נקטינן שהנוהג להפריש מעות מעשר ממשכורתו, ומכל רווחיו, רשאי לנכות מדמי המעשר, דמי פרנסת וכלכלת בניו ובנותיו הגדולים היתרים על גיל שש שנים, ואפי' הם סמוכים על שלחנו. וכן רשאי לסייע ממצות מעשר בהוצאות נישואי בניו ובנותיו, כגון לצורך דירה ורהיטים וכיו"ב, כדי שיוכלו לבנות את ביתם. וכ"ש כשבניו ממשיכים לעסוק בתורה בכולל וכו', ובנותיו נישאות לתלמידי חכמים השוקדים באהלה של תורה, שמצוה גדולה היא לפרנסם בכבוד, וצדקה גדולה היא, והקרוב קרוב קודם. ואף מי שנהג להפריש מעשר כספים מכל רווחיו, ולתת אותם לעניים ולישיבות קדושות, ולא נהג עד היום לנכות פרנסת בניו ובנותיו הגדולים, אם שעתו דחוקה מבחינה כלכלית, רשאי לנהוג לנכות ממצות מעשר של הריח או המשכורת שיבואו לו מכאן ולהבא, לצורך פרנסת בניו ובנותיו הגדולים יותר על ו' שנים, כמו שהעלה בשו"ת יחו"ד הנ"ל. (ח"ג סי' עו).

מעשר, יתנונו לאחר החג לעני במתנה. ויש מח' אם יכול להוסיף ממצות מעשר עד שליש להידור מצוה.

וכבר נתבאר לעיל שדעת אחרונים רבים שמעשר כספים אינו חובה, [הב"ח (יו"ד ס"ס שלא), ושב"ת יעקב (ח"ב סי' פה), וכע"ז כתב בחות יאיר (סי' רכד). וע"ע בתשובה מאהבה (ח"א סי' פז), ובמשנת חכמים (יסודי התורה יז). וביהודה יעלה אסאד (יו"ד סי' שלד)]. ובבית מאיר (יו"ד סי' שלא סעיף קמו) כתב, שמעשר כספים אינו אלא הידור מצות צדקה, כמו הידור באתרוג גדול. ולעולם שאין בו שום חיוב אפי' מדרבנן, זולת מצות צדקה. וכ"כ עוד אחר. ועוד שבברכ"י (יו"ד רמט, ג) כתב, דמה שרוב העולם מקילים בענין מעשר כספים, הוא משום שהזן בניו ובנותיו נחשב לצדקה, ועל הרוב יותר מחצי הוצאות האדם הם עם בניו ולימודם וטיפולם, וכן עם קרוביו העניים. לכן לא דקדקו בזה הראשונים. ומפורש בתשובת מהר"ם מרוטנבורג (סי' עד) שמותר לפרנס בניו ובנותיו הגדולים ממצות מעשר, ואפי' יש לו יכולת לפרנסם ממקום אחר. שגם זה בכלל צדקה ייחשב. והובא בש"ך (יו"ד רמט, ג). ועוד שדעת מרן בשו"ת אבקת רוכל (סי'

עדיף להחמיר בתפילין דר"ת וכיוצא - מאשר הידור מצוה

וכן יתכן להעדיף צדקה לעניים במקום לקנות ד' המינים מהודרים יותר ויותר. ובפרט אם לא יצא י"ח במצות הצדקה לפי ערך ממונו.

אמנם זו לא שמענו שיצמצם אדם בהידור המצוה שלו עד שליש, וכל השאר יתן לעניים, כי אם כבר נתן צדקה כפי מדתו ויכלתו, אזי ההידור במצוה, משמח אותו וטוב לו, וגם בזה י"ל חייך קודמין. כמו שאם יש לו ב' אתרוגים, אינו מחוייב ליתן את המהודר יותר לאביו או רבו כדי לקיים מצוה נוספת. ובכל עניינים אלו וכיו"ב, יש לשקול דרכיו. כי הכל כפי הענין.

ז) בן נראה פשוט. שהרי מצות תפילין דר"ת, היא מחשש דאורייתא, שכבר פסק מרן ע"פ הראשונים שאין לנו הכרע בדבר כמאן הלכתא, וכל מי שהוא יר"ש צריך להניח גם תפילין דר"ת, ובודאי שזה עדיף על הידור מצוה. ובפרט שגם נטילת אתרוג ולולב וכו' מהודרים, יכול לקיים ע"י שישאל מחבירו בביהכ"נ.

ואף אם הידור מצוה הוא מה"ת, מ"מ טפי עדיף לצאת מחשש ביטול מצוה, מאשר להדר במצוה. וז"פ.

וגיורת | יבמה * המתנת ג' חדשים ליבום או לחליצה *
 המתנה אחר מיתת היבם או אחר החליצה | זוג שנפרדו
 זמ"ז ועדיין לא קיבלה גט * אם למנות מיום כתיבת
 הגט או מיום הנתינה * בגט שע"י שליח * בגט מאוחר
 * בגט שנמצא פסול או שיצא עליו ערער * באשה שלא
 רצה הבעל לתת לה גט עד לאחר זמן * בגירושין אזרחיים
 (civil divorce) * אם יש להקל כשיש חשש שתינשא
 שלא כדין | אם עברו ונישאו בלי המתנת ג' חדשים
 | אם אפשר לסמוך על בדיקת הרופאים וכדומה |
 אם צריכה להמתין ז' נקיים אחר ימי ההבחנה |
 שאלות שונות * ספק אם עברו ג"ח * מחזיר גרושתו
 * נתגרשה כדין, ונמצא שהקידושין היו פסולים * עגונה
 שהתירוה בי"ד * אחרי הזרעה מלאכותית (artificial
 insemination)

סימן י: שדכנות לאור ההלכה.....רכט

גודל העניין להתעסק בשידוכים | ביאור הלשון
 "שדכן" | שכר שדכנות * מקור החיוב לשלם לשדכן
 * שכר לשדכן שהוא ידד או קרוב או אפוטרופוס * מי
 חייב לשלם החתן והכלה או הוריהם * חיוב התשלום גם
 לשדכן שאינו מקצועי * חיוב תשלומין לשדכן גם כשלא
 הוציא הוצאות * עניני תשלום שכר לשדכן * שדכן
 שדורש סכום גבוה לאחר גמר השידוך * שכר שדכנות
 נקבע לפי מנהג, ודין מקום שאין מנהג * שדכן שאינו
 מקצועי אם מקבל לפי המנהג * המנהגים * בלא שילמו
 צד אחד חלקם אם הצד השני משלם * מהו המקום שעל
 פיו נקבע המנהג מקום הצעת השידוך או התוצאה *
 תשלום הוצאות בנוסף לשכר שדכנות * מתי נחשב
 שמוחל על שכר השדכנות * זמן התשלום לאחר התנאים
 או לאחר הנישואין * חזרו מהשידוך אם צריכים לשלם
 שכר שדכנות * שידוך שנתבטל ושוב חודש אם נוטלים
 שכר על השידוך המחודש * שכר לשדכן שרק הציע
 שידוך או שנכנס באמצע ולא גמר * אין לשלם דמי
 שדכנות מומעשר כספים | סוגי שידוכים * האם מותר
 לשדך בין גויים או מומרים * שידוך של חילונים שאינם

שומרים דיני תורה * אין לתאומים סיאמים לישא אשה,
 ואין לאיש לישא תאומות סיאמיות * נישואי בני דודים |
 לשון הרע לצורך שידוכים | מה חייב לגלות
 למשודכים * ענינים המותרים והאסורים לגלותם
 בשידוכים * בענין גלוי מחלה שסובלים ממנה אחד
 מהמעומדים * איזהו ענין של יחוס שמותר וצריך לגלות,
 ואיזהו שאין לחשוש * עברו עבירה האם מותר או צריך
 לגלות, ואם יכול לבטל השידוך * פער הגיל בין בני הזוג,
 ואם מותר לרמות בזה * לגרושה האם מותר ללכת בגילוי
 ראש כדי שתמצא שידוך | החלטת ומציאת שידוך *
 תורה ומידות * החלטת שידוך על ידי גורל | עונש
 ותשלומים המוטלים על החוזר בו מהשידוך *
 האופנים המותרים והאסורים לבטל שידוך | עניני
 שמות * שידוך ששם החתן כשם חמיו או ששם הכלה
 כשם חמותה, לענין שני השם, וביטול השידוך * שינה
 את השם של אחד מהצדדים קודם השידוכין * התאמת
 שידוך לפי שמות * חתן וכלה ששמותיהן שוין |
 התנגדות ההורים לשידוך | האם שדכן יכול
 להיות עד בתנאים או בקידושין | הדרכים
 המותרים, והנצרכים להכיר קודם השידוך |
 שאלות שונות

סימן יא: המושג רשע בהלכה.....רסז

מי הוא נחשב רשע * ביאור לשון אפיקורס * דין
 האפיקורסים והרשעים בזמן הזה * דין מומר * העובר
 על דברי חכמים אם נקרא רשע * אם רמאי נקרא רשע |
 דינים שונים * דין רשע לגבי ריבית * רשע בנשיאת
 כפים * רשע לענין זימון * קבלת צדקה או טובה מרשע
 או ממעשה עבירה * איסור הסתכלות בפני אדם רשע |
 קריאת שם על שם רשעים * הסכנה שבקריאת שם
 על שם רשע, והטובה שעל שם צדיק * מתי אין לחשוש
 בקריאת שם על שם רשע * קריאת שם על שם מי שאינו
 שומר תורה ומצוות * עוד בענין קריאת שם | קללה
 לרשעים * אם מותר להגיד ימח שמו * להתפלל על
 רשעים שיחזרו בתשובה * שמחה על מותם של שונאי

ובאור שמח בהלכה הנ"ל רוצה ליישב את קושית הגרע"א וז"ל וראיתי שהקשו מסוגיא דב"מ (צ"ו) דאגרא איהי פרה מעלמא דבעל לוקח הוי הרי דזכי בה בעל. וז"א דתמן מיירי דאגרא פרה לצורך נכסי מלוג שלה שהפירות הם של הבעל וכלוקח הוא בנכסי וגו' ולא זכיתי להבין דבריו דהרי הגמ' עושה עכשיו אוקימתא דאגרא פרה מאחר ואח"כ נסבה, וא"כ איך אפשר לאוקים דאגרא פרה לצורך נכסי מלוג הרי לפני הנישואין לא הוי נכסי מלוג וצע"ג.

ואולי ניישב את קושית הגרע"א באופן אחר דהנה האור שמח מביא מקור לדברי הרמב"ם דלא בעינן שישאר מהקדש לאשה, דהגמ' בקידושין (כ"ד) מוקים במעשר דאתי מבי נשא עסקינן, ור"מ לטעמי' דאמר מעשר ממון הקדש הוא ולא קני לי' בעל ורבנן לטעמייהו מעשר ממון הדיוט הוא וקני לי' בעל הילכך שליחותא דבעל קעבדא, וע"ז מוסיף האו"ש דמבואר בירושלמי דאפי' למ"ד ממון הדיוט מ"מ אסור למכור מע"ש לאחר מפני זילזול במע"ש. וא"כ ק' איך הבעל זוכה במע"ש הרי א"א למוכרו ולעשות ממנו קרן ופירות וע"כ דהבעל יורשם ואע"פ דאוכל כל הפירות וכליא קרנא והטעם משום דדרכו בכך לאוכלו לגמרי וא"כ מוכרח מגמ' זו כהרמב"ם.

והנה הרשב"א שם בסוגיא מביא בהו"א של הגמ' דמביא הברייתא אין אשה

פודה מע"ש בלא חומש. רשב"א אומר בשם ר' מאיר אשה פודה מע"ש בלא חומש. והגמ' שואלת היכי דמי וגו' אלא בזוזי דידה ומעשר דידי' איש אמר רחמנא ולא אשה ומפרש"י זוזי דידה מכנסי מלוג ומעשה דידי' משדותיו וע"ז מק' דאשה אינה כבעלה דנתמעטה מהפסוק דאשה כאחר דמיא. ומק' הרשב"א וז"ל וקשיא לן דנכסי מלוג דידה כדידי' חשבינן לי' לענין פדי' ולהוסיף חומש כיון דיש לו בהן אכילת פירות וכדאמרינן במסקנה אלא במעשר דאתא מבי נשא ורבנן לטעמייהו דאמר מעשה ממון הדיוט ה"ה כשלו ושליחותי' עבדא. ויכולנו לתרץ בזו דשאני מעשר דאין לו קרן דהא אינו יכול ליקח בהן קרקע וגו' והילכך כשת"ל ממון הדיוט ה"ה כשליחותו קא עבדא. אבל הא דאמרינן אלא דיהיב לה אחר מנה ע"מ שתפדה בו את המעשה קשיא דהא בשנתנו לו אחרים אין לבעל אלא אכילת פירות וכדכתיבנא לעיל ואפ"ה למ"ד אין קנין לאשה בלא בעלה אינה פודה בו את המעשר דשליחותי' קעבדא "ובהא נמי איכא למימר דכיון דלדבר זה בלבד נתנו לה כאלו כולו של בעל חשבינן לי' משא"כ בנכסי מלוג שלה דיש לו קרן ויש לו פירות והקרן קיימת לה והלכך כשהוא פודה את המעשר בקרן שלה הוי' לה כאחר לגבי מעשר הבעל ואינה מוסיפה את החומש. כנ"ל לת' דברי רבינו ז"ל [רש"י] עכ"ל וגו'. הרי דהרשב"א נקט בשי' רש"י דבמקום שנותנים לאשה חפץ לתשמיש מסוים ואינה יכולה למכור את

קונטרס בריני ומנהגי אבלות

הנהגת האבל תוך י"ב חודש בשמחת בניו ובשבעת ימי משתה

מריעות" רבותא טפי הוה ליה לאשמועינן אפילו סעודת מצוה והחילוק הוא אם אין בה שמחה מותר ואם יש שמחה אסור ואפשר דאורחא דמילתא נקט "סעודת מריעות" דשכיח טפי.

אבל הראב"ד למד "שמחת מריעות" היינו סעודת הרשות מותר אבל סעודת מצוה אסור ולשיטתו נחזא קושיא הנ"ל ודו"ק ולכן הקשה מאכל רבתי שמפורש דסעודת מצוה מותר והוצרך לתרץ בסעודת מצוה גופא יש חילוק דאם גישואין **לצורך** העני או היתום מותר ואם הגעתו **לגישואין** רק כשמתכבדים בנוכחותו אסור כנ"ל.

הרא"ש שם ממשיך דבריו בשם הראב"ד דבירושלמי הלכה ח אם היתה חבורת מצוה וקידוש החדש מותר חבורת מצוה כגון חבורת פסח, חבורת אכילת קדשים **ומעשה** שני וכן כל דבר שצריך בעצמו אע"ג שאוכל בחבורה ויש שם **משתה ושמחה** ובכל זה לא התירו אלא משלושים באביו ובאמו אבל תוך ל' יום לכל סעודה שבעולם אסור ע"כ.

ומבואר כמו שכתבנו בדעתו אלא שרש"י יסבור דהבבלי חולק על הירושלמי וסובר אף סעודת מצוה כל שאין בה שמחה אסור אבל הראב"ד דמפרש הבבלי דהכל תלוי אם סעודת רשות או מצוה ממילא הירושלמי יש בו סייעתא לשיטתו.

ואחרי כתיבי כל הנ"ל מצאתי תנא דמסייע לן הנא הנמוק"י שכתב בהדיא כנ"ל דהוא ז"ל מפרש כרש"י דהחילוק בסעודה תלוי אם יש בה שמחה או לא והוקשה לו מאכל רבתי הנ"ל ותירץ וז"ל דהוא לש"ש מיירי בסעודת מצוה דליכא שמחה כגון ברית מילה דאיכא צערא לינוקא אי נמי במשיא יתום ויתומה שאם לא יכניס הוא יתבטל המעשה ע"כ. והוא ממש כדברינו. ומה שכתב אי נמי במשיא יתום וכו' אע"פ שכך תרץ הראב"ד הנ"ל לשיטתו יש לומר דבכה"ג של יתום ויתומה שאם לא יכניס הוא יתבטל המעשה כו"ע מודו בזה וליכא ראייה שהנמוק"י ס"ל כהראב"ד ועוד "דבסעודת מריעות" בריש הסוגיא באר כרש"י דתליא אם יש שמחה. [אגב מבואר באבל רבתי בהדיא דאף על אביו ואמו עד שיגערו ואחר ל' יום ואין דין של י"ב חודש כלל ובתלמוד בבלי מפורש י"ב חודש על או"א כנ"ל].

והנה הטור סימן שצ"א פסק כהרא"ש דהכל תלוי בסעודת רשות או מצוה, דסעודת רשות וכגון שצריך לפרוע יומו כגון שכר אכל עם ריעיו והגיע יום הפרעון בימי אבלו מותר אבל אסור להתחיל ולעשות סעודת מריעות עד לאחר ל' יום. ועל אביו ואמו אסור בין להתחיל בין לפרוע עד לאחר י"ב חודש ואם היתה חבורה לשם מצוה כגון קידוש החדש מותר מיד בין תוך ל' לשאר קרובים ותוך י"ב חודש לאביו ולאמו וכן משיא

איתא במועד קטן כב: על כל המתים כולן נכנס לבית השמחה לאחר ל' יום, על אביו ועל אמו לאחר י"ב חודש וכו' אומר רבה בר חנה ולשמחת מריעות מותר ליכנס לאלתר והקשו והתניא לשמחה שלשים ולמריעות שלשים לא קשיא הא באריסותא הא בפורענותא ע"כ ופרש"י לשמחת מריעות, סעודה שעושים ריעים ואהובים זה עם זה **ולא הרי שמחה כל כך** אבל סעודה דשמחה כגון גישואין לא..

הוא באריסותא הא בפורענותא. אריסותא היינו שמתחיל אחד מהן לעשות סעודה ומלוה לכולם שיעשו גם הם נמי כך, לאותה סעודה אינו נכנס עד לאחר שלשים יום אבל בפורענותא שמשלם להם סעודות שנעשו לו יכנס לאלתר שאי אפשר לו שלא לשלם עכ"ל.

וז"ל מרן השו"ע יו"ד סימן שצא סעיף ב על כל המתים נכנס לבית המשתה לאחר שלשים יום על אביו ועל אמו לאחר י"ב חודש ואף אם השנה מעוברת מותר לאחר י"ב חודש ומיהו שמחת מריעות שהיה חייב לפרוע אותה מיד, מותר לעשותה מיד אחר השבעה אבל אם אינו חייב לפרועה אסור ליכנס לה עד ל', ועל אביו ואמו אע"פ שחייב לפרועה אסור עד לאחר י"ב חודש עכ"ל.

והנה הרא"ש שם סימן מב כתב והקשה הראב"ד ז"ל דהכא משמע דבסעודת מצוה איכא איסורא טפי מבסעודת הרשות [פ' דסעודת מריעות הוי סעודת הרשות ומותר משא"כ סעודת מצוה אסור וכן מתבאר לכאורה מרש"י].

ובאבל רבתי פרק ט תניא על כל המתים אסור לילך לבית **המשתה** עד ל' יום, לאביו לאמו עד שיגערו בו חבריו אא"כ היתה לשם שמים ע"כ אלמא דסעודת מצוה יש בה היתר יותר מבסעודת הרשות ותירץ האי לש"ש דשרי היינו שהוא משיא יתום ויתומה או עני ועניה לש"ש ואם לא יכנס שם, יתבטל המעשה אבל בגישואי עשיר שהזמינו לסעודה כדי להתכבד בו אסור ליכנס שם.

והנה מרש"י הנ"ל מבואר דהגדר הוא אם יש שמחה או לאו ולכן סעודת מריעות שאין בה שמחה כ"כ מותרת אבל סעודת גישואין שיש בה שמחה אסור ולשון הסוגיא מסייע לו על כל המתים כולן נכנס לבית השמחה ע"כ.

ולפ"ז הא אבל רבתי דלשם שמים מותר לשיטת רש"י יש לומר דמיירי בסעודת מצוה דליכא שמחה כגון ברית מילה, חבורת פסח קדוש החדש.

אלא דקצת קשה על רש"י מדוע הגמרא נקטה "שמחת

וכלה מיקרי לצורך גופו. [נראה שמירת שבת כהלכתה פרק כ' סעיף י"ט והערה רי"ג].

סעודת שבת

חשיבות מיוחדת יש בסעודת שבת של אחר הנישואין, כמו שמצינו בפ"ד דדמאי משנה ב', המדיר את חבירו שיאכל אצלו והוא אינו מאמינו על המעשרות "אוכל עמו בשבת הראשונה" וביאר בפירוש הר"ש עפ"ד הירושלמי ר' ינאי ב"ר ישמעאל בשם ר' יוחנן בשבת של פרוטגמא התירו משום איבה, לסעודות בחור שנשא בתולה קורין בלשון יון פרוטגמא.

מקום ישיבת החתן

במחזור ויטרי עמוד תקצ"ג ובשבת שחרית וכו' הולך לבית הכנסת ויושב בצד הארון הקדש.

נשמת החתן

בספר המנהגים לר"י טירנו מבואר שבשבת שהיה החתן היו אומרים נשמת כל חי בנוסח אחר וצויין שם "נשמת החתן" פיוטים לכבוד החתן הוזכר גם בשו"ת הרשב"א ח"א סי' תס"ט

פיוטים לחתן

במחזור ויטרי עמוד תקצ"ג הביא פיוטים מיוחדים שאמרו לכבוד החתן "רשות לחתן מאת ר' שמעון הגדול" "רשות לשושבין החתן" "רשות לשושבין הכלה" "זמר אחר לר' יוסי קמחי".

ובעצם זה מוכח מדברי התוספות גופא, שהרי כל הנדון שם בתוס' הוא רק משום תוספות כתובה דלית ליה קלא ולזה הוצרכו לקנין, אבל לעיקר הכתובה לא איכפת להו, ואם החופה היתה רק במוצאי שבת, הרי גם עיקר הכתובה עדיין לא התחייב בלי קנין, וידוע מה שכתב הר"ן דעסוקים באותו ענין מועיל רק כשהיה חיוב, וכמו שנפסק בשו"ע חו"מ מ"ג, ודו"ק.

ולכן מנהג זה לקבל קנין מבעוד יום ולחתום אז הכתובה, ולעשות הקידושין בלילה צ"ע גדול לדעתי.

מאתיים זוז

כסף ישקול כמהר הבתולות (שמות כב"טז)

בדעת זקנים בעה"ת כתבו "וה"ר משה אמר "כי
 "כמהר" עולה מאתיים זוז יתר אחד, ויש אם למקרא",
 ובפשוטו הוא בלתי מובן, ומפרשים שמספר "כמהר"
 במספר קטן הוא 13 וכן "מאתיים" במספר קטן הוא
 14, אבל יש אם למקרא ומצינו תיבת "מתיים" בלא א'
 ואז מספרה 13 כמספר "כמהר".

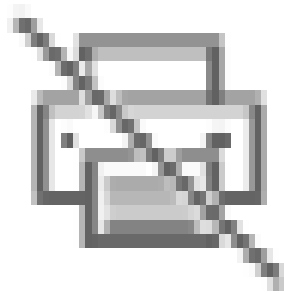

והיינו דאכן הרמב"ן שם תמה, מדוע לא העמידו המשנה דמעש"ר ללוי ולא לכהן והאירוסין פוסלים בת לוי מחלוקת מעשר כשם שפוסלים של ישראל לתרומה, ובת כהן ללוי אין האירוסין מאכילין, כלומר אין נותנין לה מעשר, ותי' הרמב"ן וז"ל, ואיכא למימר בת לוי לכהן אין האירוסין ואפי' הנישואין פוסלים אותה אף מחלוקה לפי שאין אירוסין פוסלין אלא בדבר האסור לו באכילה אבל מחלוקה בדברים המותרים לו לא פסלי אלא אפי' הוא שקיל בשביל אשתו כדאמרינן גבי מתנות במס' חולין קלב, א רב כהנא שקיל בשביל אשתו, ע"כ. הנה להדיא שהרמב"ן הק' אמאי לא פי' בגמ' כדרך שנתבאר לעיל שזו גופא כונת הגמ', וע"ז כתב שא"א שהנשואין ואירוסין יפסלו מחלוקה במה שמותר באכילה והוכיח כן ממתנות כהונה, וכש"נ.

והנה בעיקר הסברא אינו מובן מה ענין פסול חלוקה להיתר אכילה, אלא שהוכיח כן ממתנות כהונה, ולדרכנו יש לישב דאכן מקרא דכתיב ואתם וביתכם במעשר ראשון שמותר לזרים, ש"מ שדין חלוקה איכא רק לאשת לוי ולא לארוסתו, ולכן ש"מ מהכא דמעשר שאני ממתנות כהונה. ואע"פ שלענין מתנות כהונה, וכן לענין פדיון הבן לשי' תוס' קידושין ח, א מהני בבית כהן הנשואה לישראל, מ"מ במעשר אינו כן. וכמו"כ יש להעיר מהא דלוי הנשואה לישראל בנה פטור מפדה"ב כיון דבפטור רחם תליא רחמנא,

הרי בלא"ה גם קנין כספו ליכא. ומ"מ נתבארה הסוגיא בס"ד, דע"י נישואין אקרי ממש לוי' וע"י אירוסין אינו כלום, וכש"נ. ועדיין יל"ע היטב בחולין קלא, ב - קלב, א לענין מתנות כהונה דבת כהן אשת ישראל זוכה בהן, יעוש"ה. וע"ע משך חכמה פ' במדבר.

וכאמור שו"ר באו"ש בהלכות תרומות שם, ונראה שיסוד דבריו הם כעין דברינן, אלא שהוא יצא לישב בזה השמטת הרמב"ם, והנה אף הוא התפלא על פירש"י מה ענין תורם שלא מדעת לדרשת המקרא, ולכן פי' עפ"י מחלוקת רבנן ור"א בן גמלא, והסוגיא אזלא כרבנן שאין הישראל תורם תרו"מ ממעש"ר אלא ברשות הלוי, כלומר רשות מי שיש לו דין נתינה במעש"ר, ועפ"י שי' הרמב"ם פ"א ממעשר ה"ד דמעש"ר נתינתו רק ללוי ולא לכהן, א"כ לא תועיל נתינת רשות של כהן, ולזה ילפינן שהנשואה ללוי נותנת רשות כלוי עצמו, והיינו שיש בה דין נתינה, אבל בת כהן המאורסת ללוי א"א ליתן לה לקיים מצות נתינה, וה"ה בת לוי המאורסת לכהן, כיון דאירוסין פסל לה, ורק נשואה ללוי איכא בה דין נתינה. וכיון שהרמב"ם פסק כר"א בן גמלא שישראל תורם תרו"מ בלי רשות הלוי, א"כ כל זאת הברייתא אינה לדינא. ומ"מ מסיק האו"ש שצ"ע לומר כן דבת לוי המאורסת והנשואה לכהן א"א ליתן לה המעשר שהרי היא מותרת לאכול, וחזר וציין להרמב"ן יבמות שם.

⚠ שגיאה: דף זה אינו מורשה להדפסה.

דיני קדושת בית הכנסת

סימן קנ"א

עסקים שונים כגון החלפת כספים בתוך ביהמ"ד חלק ל"ג סימן ג'
 עריכת סעודת נישואין לנשים בעז"נ - גדר קדושת כותל בהכ"נ במחוץ - לשחוט בפאליש (עזרה) של בהכ"נ
 או בעז"נ או בחצר בהכ"נ - מכירת ספרי קודש או מכירת בתים והשכרתם בבהכ"נ בשבת או בחול - שיחה
 לצורך פרנסה בבהכ"נ - או לימודי חול שם לתלמידים שלומדים שם חלק ל"ג סימן ד'
 לאפות מצות מצוה בביהכ"נ חלק ל"ג סימן ה'
 נתיצת כותל עז"נ לבניית למצות אם התנור ישמר גם לחימום - נתיצה שאינו דרך השחתה - או ע"מ שלא
 לבנות במקומו - שיטת המהרש"ם הגם דאפי' מצות הוי מצוה אין היתר רק באין מקום אחר מרווח והתנור
 ישמר גם לחימום - באין פי התנור לתוך ביהמ"ד והתנור מכוסה ולא ניכר - מעשה רב שאפו צדיקים מצות
 בביהמ"ד חלק ל"ג סימן ו'
 אכילת ארעי בבהמ"ד וגדר ארעי - בהיתר עריכת סעודות והתוועדות בבהמ"ד - לתקן שולחנות בהמ"ד
 בתוך הבהמ"ד - מכירת ספרי קודש שם - אור בבהמ"ד אי י"ב קדושה - ספק אם התנו שלא יחול שם
 קדושה או ברגילים שם אי סתמא כהתנו חלק ל"ג סימן ז'
 בהמ"ד של צדיקים שמתוועדים שם לעשות דברים שלא מהני תנאי י"ל דגדר קדושתן רק כתשמישי מצוה
 ולכן נמכרין - פאליש (עזרה) של בהכ"נ אי קיל יותר, ומה"ד בחדר שבצידי בהמ"ד, או עליית בהמ"ד, או
 מרתף ומקלט של בהמ"ד חלק ל"ג סימן ח'

סימן קנ"ד

אי מותר לעשות ביהכנ"ס במקום שהיה שם כנסיה חלק ל"ה סימן ה'
 להתפלל בבית מינות או שנעשה בו שאר תועבות - להתפלל בקביעות בבית שהי' בו ע"ז - בשיטת הרא"ם
 דלא נאסרו לקנות ולשכור בתי עכו"ם שהיו בו ע"ז ק"ו מבית המקדש - אי לקרותו בית תפילה ולא בהכ"נ
 קיל יותר - חילוק בין בנאו מתחילה לשם ע"ז להי' מתחילה של הדיוט ואח"כ הקצוהו לע"ז ... חלק ל"ה
 סימן ו'
 ה' המקום רק כינוס לכומרים - אם משנים צורתו לגמרי - גדר השינוי - או הורסים ובונים במקומו ביהכ"נ
 חדש - ה' מושכר לע"ז לעשותו בהכ"נ - נשתקע שם ע"ז מינה - בית עכו"ם שקנהו ועשאו בהכ"נ ועומד
 לימכר לעכו"ם חלק ל"ה סימן ז'
 באין דרכם להעמיד בו צלמים ולא נעבד הבית עצמו - עריכת מניני תפילה באולמות המשמשים לפריצות
 - בית ע"ז שנשרף ונשארו רק הכתלים לעשותו בהכ"נ - החזרת בהכ"נ שגרשו ועשאו עכו"ם בית
 תיפלה חלק ל"ה סימן ח'
 בהכ"נ אי דינו כמצוה או רק כתשמישי מצוה - להכנס לכנסי' - גודל ההפסד הרוחני בזה - להכנס לתוכו
 לצורך לעשות שיפוצים להפכו לבהכ"נ - ליכנס לבית תיפלה של ישמעאלים - ליקח עצים ואבנים מבית
 ע"ז לבנית בהכ"נ חלק ל"ה סימן ט'

אי מותר לקרות בס"ת חדשה פרשת זכור - והמקור שקורין שנה ראשונה בס"ת החדשה... חלק כ"ג סימן ה'

נמצא טעות בס"ת אי צריך להוציא אחרת או משלימין הקריאה באחרת או מברכין שנית בחדש- חסר תיבה אי יש עליו קדושת ס"ת או גם קיים בה מצות כתיבת ס"ת - להוציא לכתחילה ס"ת שיי"ב חסרון באותה פרשה או בפרשה אחרת - ברכת שהחיינו בגמר כתיבת ס"ת - קריאת פרשת זכור אי הוי מה"ת- ואי צריך לקרותו בס"ת כשר- או חלוק מקריה"ת חלק כ"ג סימן ו'

אי יש חיוב בדיקת ס"ת במחשב או גם סגי בבדיקת המחשב - קריאה בס"ת חדש אם דוחה מנהג ביהכ"נ בסדר הקריאה בס"ת - לקרות בס"ת חדש או ישן שאינו מהודר כשיש ס"ת מהודר- ס"ת א' כשר רק דיעבד והשאר מהודרים לקרות בו חלק כ"ג סימן ז'

דיני קדושת בית הכנסת

סימן קנ

בשעת גזירת מלכות לא לבנות ביהכ"נ אי מותר כשיש ביהמ"ד בבנין מגורים לדור ע"ג - ומה"ד בבתי חסידים בזה - בבנין מגורים לא לעשות גבוה מביהכ"נ - ביהמ"ד של יחידים ושל צדיקים דנהגו לדור עליהם - חדרי אירוח במלון ע"ג ביהמ"ד - י"ל בבית פרטי ס"ת לדור למעלה - יחיד להתפלל בביתו שלמעלה דר עכו"ם שיי"ל ע"ז חלק ל"ח סימן ט'

סימן קנא

לבנות פנימיה על ביהכ"נ חלק ל"ח סימן ו'

אם יש חילוק להשתמש תשמיש גנאי תוך העליה לבין גג ביהכ"נ - או יש חילוק בין קומת הגג לקומות עליונות - ומה"ד אם התשמיש לצורך תורה ותפילה - לבנות מרחץ או מקוה תחת ביהכ"נ - או להשתמש במרתף ביהכ"נ תשמיש חול חלק ל"ח סימן ז'

עסקים שונים כגון החלפת כספים בתוך ביהמ"ד חלק ל"ג סימן ג'

עריכת סעודת נישואין לנשים בעז"נ - גדר קדושת כותל בהכ"נ במחוץ - לשחוט בפאליש (עזרה) של בהכ"נ או בעז"נ או בחצר בהכ"נ - מכירת ספרי קודש או מכירת בתים והשכרתם בבהכ"נ בשבת או בחול - שיחה לצורך פרנסה בבהכ"נ - או לימודי חול שם לתלמידים שלומדים שם חלק ל"ג סימן ד'

לאפות מצות מצוה בביהכ"נ חלק ל"ג סימן ה'

נתיצת כותל עז"נ לבניית למצות אם התנור ישמר גם לחימום - נתיצה שאינו דרך השחתה - או ע"מ שלא לבנות במקומו - שיטת המהרש"ם הגם דאפי' מצות הוי מצוה אין היתר רק באין מקום אחר מרווח והתנור ישמר גם לחימום - באין פי התנור לתוך ביהמ"ד והתנור מכוסה ולא ניכר - מעשה רב שאפו צדיקים מצות בביהמ"ד חלק ל"ג סימן ו'

אכילת ארעי בבהמ"ד וגדר ארעי - בהיתר עריכת סעודות והתוועדות בבהמ"ד - לתקן שולחנות בהמ"ד בתוך הבהמ"ד - מכירת ספרי קודש שם - אויר בהמ"ד אי י"ב קדושה - ספק אם התנו שלא יחול שם קדושה או ברגילים שם אי סתמא כהתנו חלק ל"ג סימן ז'

הזכרת כינוי אביו כפי שמכונה בפי כל..... יח, קב
 - בכינוי של כבוד..... יח, קב
 כשקוראים לאביו 'אבא', אמירת 'אבא'..... יח, קו
 - כשיש לאביו שני שמות ונקרא בשניהם..... יט, קו
 מחפש את אביו במקום שאין מכירין אותו..... ק
 אם בכל פעם שאומר 'אבא' צריך לומר אבא מורי..... קיא
 - כשמזכיר דבר תורה בשם..... קיא

הזכרת שמם - בקריאת התורה

כשקורא לאביו לעלות לתורה..... יט, קד
 כשקורא לאחיו לעלות לתורה..... יט, קה

הזכרת שמם - בתפילה

הזכרת שמם דוקא ללא תואר כבוד..... יט, קב
 לומר 'אבי' פלוני..... יט, קב
 באמירת 'מי שברך', הזכרת תואר כבוד..... יט, קג
 הזכרת שמו ושם אמו אצל צדיק..... יט, ק
 בלימוד לעילוי נשמת הזכרת תואר כבוד..... יט, קד
 בתפילה לעילוי נשמת, הזכרת תואר כבוד..... יט, קד
 לומר אבי מורי או אבי מארי..... קג
 לומר בברכת המזון הרחמן יברך את אבי מורי..... קג
 בהזכרת נשמות לומר נשמת אבי מורי..... קג
 אמירת זכרוננו לברכה אם נחשב תואר כבוד..... קד

החזקתם בביתו

עיין ערך מגורים

כשהשתבשה דעתם ובביתו פעמים ייאלץ לפגוע בכבודם.... כט

הידור בכבוד

להוסיף יותר מהמחוייב..... ה, קיט
 לחפש כיצד לעזור להם ולשמחם..... ו

הכאת בנו גדול

איסור להכות בנו גדול..... סא, רמח
 איסור לנזוף בבנו גדול כשע"ז יבזוהו..... סא, רמח, רמט
 לא יגער יותר מדאי שיכולים לעזוב את הדת..... סא, רמט
 מתי נקרא בן גדול לענין זה..... סא, רמח
 הכאת בן נשוי צעיר..... סא, רמט
 בית דין מגדים אב המכה..... סא, רמח
 - על איזה בן מגדים..... סא, רמח
 הכאת בן קטן באופן שיכהו או יקללהו..... סב, רמח
 המכה בנו קטן יותר מדאי מגדים אותו..... סב, רמט

הכאתם

הכאתם כדי שלא יזיקו לעצמם או לאחרים..... כט
 אם מהני מחילה על הכאתם..... לד, קז

- אם חיובו רק עד חומש או יותר..... לו, קלט, קמא
 - אם יכול ליתן מכספי צדקה או מעשר..... לז, לח, קמג
 - לקנות ממעשר דבר שאינו מחוייב..... לח, קמד
 כשזן אביו מצדקה לא יאמר לו זאת..... לז, קמה
 מחילת האב לכן מלזונו כשע"ז יפול על הציבור... לז, קמב
 כשיש לאב בעלי חובות שחייבים לו, אם נחשב שאין לו..... לז, קמב
 כשאם יתן לאב משלו יצטרך לחזור על הפתחים..... לז, קלח
 - גדר לחזור על הפתחים בזמן הזה..... לז, קמט
 כשהאב דורש שיחזור על הפתחים עבורו..... לז
 כשמחזר על הפתחים לעצמו, לחזור גם עבור האב..... לז, קמח
 ליתן כל מעשר כספיו לאביו..... לח
 לפרוע חובות אביו מכסף מעשר..... לח, קמד
 - כשהאב מתפרנס כראוי רק מעיק עליו חובות נישואי ילדיו..... לח, קמד
 - עדיף לפרוע ללא ידיעת אביו..... לח, קמה
 כשאין ממון לאב ויש לחתן, כפיתו..... מ, קמו
 מכירת כליה עבור פריעת חובות אביו..... מ
 אם צריך לחזור על הפתחים לצורך כיבוד אב..... קלט, קמז
 לזון אביו מכסף מעשר או צדקה כשאין אפשרות אחרת.... קמה

הזכרת נשמות

בהזכרת נשמות אם מותר לומר שמם עם תואר כבוד..... קג

הזכרת שמם

קריאת שם אביו בכתובה
 מכתבו של הגר"י זילברשטיין

קריאת שם אחרים כשמם
 ראה קריאת אחרים כשמם

בחייהם או אחר פטירתם..... יז
 שלא בפניהם..... יז
 כששואלים אותו מה שם אביו..... יז, צט
 הזכרת שמם עם תוספת תואר כבוד..... יז, ק, קא
 - במשרדי ממשלה שאין נהוג להוסיף זאת..... יז, ק, קז
 - אם צריך להוסיף התואר דוקא קודם שמם..... קא
 אם מהני מחילתם..... יח, ק, קז
 - כשידוע לו שהאב אינו מקפיד..... קז
 בכתובה..... יח, קה, קנט
 כשכותב מכתב לאביו..... יח, קו
 כותב מכתב לאחרים ומזכיר שם אביו..... יח, קו
 כתיבת שמם במסמכים..... יח, קו
 כתיבת שמם בחידושי תורה..... יח
 חתימת שמו ושם אביו..... יח, קנט

וקשר אותו אל עץ אחד והניחו לומר וידוי, התחיל הסוחר לומר וידוי בהשתפכות הנפש, ונדר נדר:

- רבונו של עולם! אם אנצל הפעם מידי הרוצח, אתן מעשר מכל הכסף הזה לצדקה.

ופתאום באה ישועתו: שומר היער, אף כי היה רחוק מן המקום הזה, הגיע אליו קול השתפכות-נפשו של הסוחר, וידאה כנשר עם קנה-רובה שבידו אל המקום אשר עמד שם הסוחר קשור לעץ, ותיכף פיתח אותו ממוסרותיו.

הסוחר סיפר לו את כל הנעשה עמו, והשומר תפס את העגלון, כפתו בחבלים והוליכו העירה להמשטרה, לאחר חקירה ודרישה מסרו את כל הכסף להסוחר, ואת העגלון שמו בבית האסורים.

נסע הסוחר לביתו שמח וטוב לב, ופיו מלא שירות ותשבחות להשי"ת, שפדה את נפשו מיד מרצחו. אולם כאשר בא אל ביתו, ועברו שבועות מספר מהמאורע, שכח לקיים את נדרו אשר נדר בעת צרה, ולא נתן מאומה לצדקה מן המעשר שהבטיח לתת, ועשה עצמו כאילו לא ידע מזה, כלל.

ולהסוחר היה בן יחיד ובת יחידה, והנה פתאום דבק חולי רע בביתו ומתה, והוא לא שת לבו לזה, ולא נזכר לחלק את כסף המעשר לעניים. אחרי-כן חלה פתאום גם בנו יחידו, ושלח אחר רופאים גדולים, וכולם אמרו נואש לחייו, אך בשמעו שבעיר מיז'יבוז נמצא בעל-שם שפועל ישועות, נסע אליו לבקשו שיעורר רחמים על בנו יחידו.

למותר להגיד כי האורח שהלך עם ר' וולף אל הבעש"ט היה אותו הסוחר עצמו, שבא לבקש מהבעש"ט על בנו החולה.

ויהי כאשר גמר הבעש"ט לספר את המעשה, נזדעזע הסוחר, כי נזכר אשר נדר בעת צרתו ולא קיים, ואמר להבעש"ט:

- הנני מוכן ומזומן להפריש תיכף את כסף **המעשר**, ולתתו לכל מי שיצוה הבעש"ט. אמר לו הבעש"ט:

- לך מהר ושקול סך ארבעה-אלפים ר"כ לר' וולף קיצים.

הסוחר קיים תיכף את הדבר, ור' וולף התחיל להכין את החתונה בשמחה רבה, וקנה מתנות **בשביל** החתן, וסילק את שני האלפים ר"כ נדוניא, וערך את הנישואין ברוב פאר, וגם את הסוחר עיכב שישתתף עמו בשמחת הנישואין, וטרם נסע הסוחר לביתו, קיבל מכתב שבנו נתרפא ממחלתו, והוא בריא (ס"ח).

ר' ליבלה איגר

בגיל צעיר התחתן ר' ליב'לה, הוא נשא לאשה את בת הגביר ר' עזריאל מאיר גראדשטין מלובלין, ר' עזריאל מאיר היה למדן גדול, ירא שמים ובעל יחוס. היה נין להגאון המפורסם ר' חיים הכהן ראפפורט אב"ד לבוב מ"בעלי הבתים" החשובים בלובלין. פעמים התחתן ר' עזריאל מאיר במשפחת איגר המיוחסת, לבנו הבכור פישל גראדשטיין לקח לאשה את בתו של ר' עקיבא איגר מרת פריידכה, ואת ר' ליבלי, בנו של הגאון הגביר ר' שלמה איגר מורשה, לקח לחתן עבור בתו מרת בת שבע.

מסופר: כשבאו מלובלין שלוחיו של ר' עזריאל מאיר לתהות על קנקנו של החתן הצעיר, קבלם ר' שלמה איגר בחדרו הפנימי, ובחדר החיצוני, שעמדו בו שתי מטות ליד הקירות זו מול זו, ישבה אמו של ר' ליבלי על מטה אחת וממולה על המטה השניה ישבה סבתו.

אותה שעה ישב ר' ליבלי בישיבה ולמד. שלחו לקרא לו. כאשר בא ורצה לעבור דרך החדר החיצוני שבו ישבו אמו וסבתו, עמד רגע וחשב מה לעשות. לעבור בין שתי נשים היה נזהר ולהטריחן לקום לא רצה, מה עשה? התכופף ועבר מתחת למטה האחת אל מתחת לשניה ויצא מצד השני.

אחרי חתונתו נשאר ר' ליבלי בבית חותנו בלובלין והמשיך ללמוד בהתמדה יתירה. מלבד למדנותו הצטיין במדותיו הטובות.

תוכן הענינים

אורח חיים

סימן א	לטלטל ס"ת ממקום למקום	כט
סימן ב	לקבוע תקנות קבועות לטובת בני הקהילה בסדר מכירת העלויות בביהכ"נ שבאים שם רבים משאר מקומות	לד
סימן ג	עסקים שונים כגון החלפת כספים בתוך ביהמ"ד	לט
סימן ד	המשך מהנ"ל - עריכת סעודת נישואין לנשים בעז"נ - גדר קדושת כותל בהכ"נ במחוץ - לשחוט בפאליש (עזרה) של בהכ"נ או בעז"נ או בחצר בהכ"נ - מכירת ספרי קודש או מכירת בתים והשכרתם בבהכ"נ בשבת או בחול - שיחה לצורך פרנסה בבהכ"נ - או לימודי חול שם לתלמידים שלומדים שם	מב
סימן ה	לאפות מצות מצוה בביהכ"נ	מו
סימן ו	המשך מהנ"ל - נתיצת כותל עז"נ לבניית למצות אם התנור ישמר גם לחימום - נתיצה שאינו דרך השחתה - או ע"מ שלא לבנות במקומו - שיטת המהרש"ם הגם דאפי' מצות הוי מצוה אין היתר רק באין מקום אחר מרווח והתנור ישמר גם לחימום - באין פי התנור לתוך ביהמ"ד והתנור מכוסה ולא ניכר - מעשה רב שאפו צדיקים מצות בביהמ"ד	מט
סימן ז	המשך מהנ"ל - אכילת ארעי בבהמ"ד וגדר ארעי - בהיתר עריכת סעודות והתוועדות בבהמ"ד - לתקן שולחנות בהמ"ד בתוך הבהמ"ד - מכירת ספרי קודש שם - אויר בהמ"ד אי י"ב קדושה - ספק אם התנו שלא יחול שם קדושה או ברגילים שם אי סתמא כהתנו	נג
סימן ח	המשך מהנ"ל - בהמ"ד של צדיקים שמתוועדים שם לעשות דברים שלא מהני תנאי י"ל דגדר קדושתן רק כתשמישי מצוה ולכן נמכרין - פאליש (עזרה) של בהכ"נ אי קיל יותר, ומה"ד בחדר שבצידי בהמ"ד, או עליית בהמ"ד, או מרתף ומקלט של בהמ"ד	נה
סימן ט	כלי של נט"י שאינו עומדת ישר קצת האם כשר לנט"י לכתחילה או דיעבד	נט

עדיף להתחתן ולהתגרש מאשר להפר אירוסין

בחידושי הגאון רבנו חיים מוולוז'ין זצ"ל [בתחילת מסכת קידושין] מובא כי: מאחר והאירוסין לפני מאות שנים היו נעשים באופן אחר מאשר בימינו אנו, היו מקדשים על היין ושמים לכלה טבעת, ובסוף השנה היו עושים את החתונה ושבע הברכות, וכבר מיום האירוסין היו שייכים זה לזה, ונקראים נשואים לכל דבר.

אך בתוך השנה שבין האירוסין לחתונה, אמנם נחשבים נשואים, אך נוהגים לפי הגמרא לא לגור ביחד כפי שנהוג אחרי נישואין.

אולם בימינו, האירוסין אינם נקראים ממש אירוסין [רק וורט - ושניהם חתמו על שטר אירוסין: כולל בית, **וכספים** וכו']. אך לא נחשב כדאורייתא [מהתורה].

מרגע זה שנעשו ביניהם ובהסכמתם של ההורים והזוג, אין אפשרות להפר את הקשר, אשר כבר נחשב **כנישואין** לכל דבר. אך מאחר ואין לנו יכולת [במידה והזוג מעוניין להפר אירוסיו בגלל סיבות שונות], ולכן לא מספיקה שום בקשת מחילה **לצורך** הניתוק, אלא עדיף להתחתן ולהתגרש.

ומטעם זה נוהגים באירוסין של ימינו לשבור כלי מחרס, לרמז שכשם שלכלי חרס אין לו תקנה אחר שנשבר, כן הוא שבירת האירוסים, הוא ללא תקנה. משא"כ בחתונה שוברים כלי זכוכית, והרמז הוא שגם אם חלילה נשברה הזכוכית, יש לה תקנה.

ומדוע?

כיון שהקב"ה נתן אך ורק לעם ישראל אפשרות להתגרש. [כפי שהסברנו], שעם ישראל נחשב לתרכובת: איש ואישה כאיש אחד.

למרות שאי אפשר להפריד ביניהם. לכן רק גירושין מצליחים לבטל את התרכובת.

אבל בתקופתנו, שעושים אירוסין הנקרא בעצם = וורט, אין לנו אפשרות לפי דיני התורה להתנתק. ולכן אומר רבינו חיים מוולוז'ין: ישנה רק אפשרות אחת: להתחתן ואז להתגרש.

וחסידות גור נוהגים עד היום להתחתן ואז להתגרש, ולא לעזוב שידוך באמצע.

אחו"ל אין סומכין על הנס לכך הותר לחלל שבת בדרך הטבע במה דהוי אפשר כדי שלא לסמוך על הנס אבל אם אין הרפואה בדרך הטבע רק ניסי זה מה לי נס זה או זה לכך שבת בעצמה יש לה כוח זה במקום התפלה ולא

עדיף להתחתן ולהתגרש מאשר להפר אירוסין

בחידושי הגאון רבנו חיים מוולוז'ין זצ"ל [בתחילת מסכת קידושין] מובא כי: מאחר והאירוסין לפני מאות שנים היו נעשים באופן אחר מאשר בימינו אנו, היו מקדשים על היין ושמים לכלה טבעת, ובסוף השנה היו עושים את החתונה ושבע הברכות, וכבר מיום האירוסין היו שייכים זה לזה, ונקראים נשואים לכל דבר.

אך בתוך השנה שבין האירוסין לחתונה, אמנם נחשבים נשואים, אך נוהגים לפי הגמרא לא לגור ביחד כפי שנהוג אחרי נישואין.

אולם בימינו, האירוסין אינם נקראים ממש אירוסין [רק וורט - ושניהם חתמו על שטר אירוסין: כולל בית, **וכספים** וכו']. אך לא נחשב כדאורייתא [מהתורה].

מרגע זה שנעשו ביניהם ובהסכמתם של ההורים והזוג, אין אפשרות להפר את הקשר, אשר כבר נחשב **כנישואין** לכל דבר. אך מאחר ואין לנו יכולת [במידה והזוג מעוניין להפר אירוסיו בגלל סיבות שונות], ולכן לא מספיקה שום בקשת מחילה **לצורך** הניתוק, אלא עדיף להתחתן ולהתגרש.

וזהו הסיבה שבאירוסין נוהגין לשבור כלי חרס, כמו חרס לאחר שנשבר אין לו תקנה, כך ביטול השידוך אמנם הוא בטל, אך המצב שנוצר מביטול השידוך אינו ניתן לתיקון. משא"כ בחופה נוהגין לשבור כלי זכוכית, כידוע שכלי זכוכית גם לאחר שנשבר יש לו עדיין תקנה (אפשר לצרפו חזרה בכבשן), כך גם הנישואין, גם אם חלילה היה צורך לשבור, עדיין יש תקנה. מדוע?

כיון שהקב"ה נתן אך ורק לעם ישראל אפשרות להתגרש. [כפי שהסברנו], שעם ישראל נחשב לתרכובת: איש ואישה כאיש אחד.

למרות שאי אפשר להפריד ביניהם. לכן רק גירושין מצליחים לבטל את התרכובת.

אבל בתקופתנו, שעושים אירוסין הנקרא בעצם = וורט, אין לנו אפשרות לפי דיני

וכדומה [מיהו מי שבאמת הוא מתמיד גדול ולומד תורה מתוך הדחק מצוה רבה לבני"א שיתמכו בו מדעת עצמן כדי שיוכל ללמוד בלא הפרעה]. כ' המחבר בשו"ע הל' צדקה (יו"ד סי' רנ"ה ס"א) שיגלגל האדם בעצמו בצער שלא יצטרך לבריות, ואפילו היה חכם מכובד והעני, יעסוק באומנות מנוולת ואל יצטרך לבריות עכ"ל, והוא ממשאחז"ל במס' פסחים (דף קיג.) פשוט נבילתא בשוק ואל תצטרך לבריות.

ונראה דאפילו הפוסקים החולקים על הרמב"ם וסוברים דמותרים לומדי תורה לקבל פרס מן הציבור, הוא רק בדרך מתנה או פרס שנותנים ללומדי ומלמדי תורה, אבל אינו רשאי להפיל את עצמו על הציבור שיפרנסוהו ממעות צדקה שמקבצים בשביל עניי העיר (אף שלמעשה הוא ג"כ עני) כיון שהיכולת בידו להרוויח מזונותיו ע"י קצת מלאכה.

"כוללים" של זמנינו. מיהו אין בכלל זה להשאר ב'כולל' ולבקש תמיכה מהנהלת הכולל, דזה תכלית התייסדות הכוללים שהציבור הרחב (ובני הקהלה) יזכו להיות מכלל תמכין דאורייתא, ולהיות להם חלק בהעמדת הרבנים והדיינים והמריביצי תורה (ומחברי ספרים) של הדור הבא, "שמבלי הכוללים כמעט ונשתכח תורה מישראל" (שדורתינו לא כדורות הקודמים שבני ישראל היו נפוצים באלפי כפרים ועיירות קטנות וגדולות, והיה הזדמנות רבנות ודיינות לאלפי אברכים מוכשרים שמשם עלו והתעלו, ומשם הוראה יוצא לישראל כל גדולי ישראל, משא"כ עתה שנתבטלה כל זה ורובא דרובא של בני ישראל דרים בעיירות גדולות, וכמעט שאין הזדמנות פרנסה לרבנים צעירים שיוכלו להתעלות ולהתגדל לרבנים בלא הכוללים, ודי בזה.

סימן קכ"ד

שאלה - מי שיכול לפרנס את עצמו ובני ביתו בלמדו בכולל (בקושי) אבל יודע שכשיצטרך להשיא יוצ"ח יצטרכו לאסוף בשבילו לצרכי הנישואין אם בשביל זה יעזוב הכולל או שפיר דמי לסמוך שאחרים יסייעוהו להשיא יוצ"ח.

תשובה - שפיר דמי שילמוד, ואח"כ יבקש מאחרים לסייע בידו לנישואי

יוצ"ח. נראה דאין בזה סרך קפידא לפי מה שכתבנו בשו"ת ויברך דוד על הל' נישואין סי' א' ב' ובשו"ת ויברך דוד על הל' מעשר כספים סי' קי"ט דממילא אין האדם מחוייב להשיא יוצ"ח מן ממונו, ויכול ליקח מצדקה, נמצא דבלא"ה שפיר דמי לאסוף מן אחרים לצורך נישואיהם, כל שכן כשבאמת לא יהיה לו, ולמה זה יפריענו מלימוד התורה העכשוי.

סימן קכ"ה

שאלה - מהו שהאשה תשתדל בהמצאת פרנסת הבית כדי שהבעל יוכל להמשיך בלימודים ולישב באהלה של תורה.

תשובה - זכות גדולה הוא לה, כל זמן שלא יפריע בחינוך בניה, או ישפיע לרעה על מדת הצניעות שלה. ודאי שאין האשה

- אל ישוב דך נכלםרמד
- עוד בהנ"לרמה
- ליתן בסבר פנים יפות. מאי טעמא גדול המפייס מן הנותןרמו
- גדול המעשה מן העושה. יש לעמוד לפני גבאי הצדקה
- קבלה שקיבל בעל ערוה"ש בשכר גבאי הצדקהרמז
- אין מעש"כ ניתן אלא לענייםרמח
- המשך להנ"לרמט
- לאיזה דברים מצרכי העניים אפשר ליתן מהמעשררנ
- דברים שהם חובה אין מביאים מהמעשררנא
- עוד בהנ"ל, גידול ילדים **ממעשר** כספיםרנב
- גידול וחינוך ילדים מכספי מעשר תמיכה בבנים נשואיםרנג
- מתנות לחתונות מכספי מעשררנד
- נישואי** ילדים מכסף מעשררנה
- קבלת תמורה עבור כספי המעשררנו
- ממה צריך להפריש מעשררנז
- מעשר מחפצים. מוכר או משכיר דירתו וקונה או שוכר אחרת
- תחתיהרנח
- ניכוי **השקעות** מחשבון הריוחרנט
- המשך להנ"ל, מעשר מתשלום ביטוחרס
- אופן חישוב הריוחרסא
- זמן הפרשת מעשר. אם יש לו ספק במעשררסב
- קצת דיני הלואהרסג
- דברי סיוםרסד

די מחסורו

- של עני

- הגדרתו

- מצוה לתת לעני די מחסורו

דיבור לא אתי דיבור ומבטל מעשה

דיבור דיבורים אסורים בביכנ"ס

דינא דבר מצרא ברכוש צדקה

דירה

- לקנות דירה לזוג מן הצדקה

- ירש דירה אם חייב לעשר

- דירה בחדר שמעל ארון הקודש

- בעליה שע"ג ביהכנ"ס

דמאי להאכיל לעני דמאי

דמי בטוח בחפץ המושכר או מושאל

דמי בטוח שקבלו עבור כלי קודש אם נקראים

ע"ש המנדב

דמי ישיבה כשכר מלאכה

דפוס

- ספרי קודש בדפוס - קדושתם

- כבוד ספרים הנדפסים

- לפרק אותיות דפוס של שם קודש

דרך היוצא לדרך לקבץ צדקה מותר ליטול יותר

ממאתיים זוז

דרך מתנה לעני שאינו רוצה ליטול צדקה

-ה-

הגביה להניח ספר על ספר כדי להגביהו

הגהות גליונות שנדפסו לשם הגהה

הגרלה

- להקפיד על מספרי הקונים

- לקנות כרטיס הגרלה של צדקה ממעות צדקה

או מעשר

- זכה בגורל בכרטיס שקנה ממעות צדקה

- להגריל ס"ת לצורך מצוה

הולך מנה לפלוני עני

הוצאות

- לנכות מצדקה הוצאות שהיו לו בהלואה לעני

א, (פז).

- הוצאות נישואין גדולות מן הצדקה

- הוצאות להשגת ריוח מנכה מחשבון הריוח

- הוצאות ושכר לגבאי נחשב לצדקה

הוצאות בניו ובני ביתו אם מנכה ממעשר

הוצאות הדרך לעסק מנכה מההכנסות כהפסד

ה, (לה).

הוצאות מיוחדות אינם בכלל מאתיים זוז

הוראת קבע נתן הו"ק ולא פירש כמה זמן ד, (לה).

הוראת קבע הוראת קבע כדין כתיבת שיק

ד, (מה).

הורדה מקדושה כשמשנה מביהכנ"ס של רבים

לשל יחיד

הורדה מקדושה הורדה מקדושה לשעה

הורים לתת המעשר להורים בעלי חובות

הושטה להושיט ס"ת וספרים בדרך כבוד

הזמנה

- הזמנה למת אם נאסר בהנאה

- לאו מילתא במעות ביהכנ"ס

- לקדושה בדיבור ובמעשה

- לגוף הקדושה

- לאו מילתא היא בקדושת ביהכנ"ס

- בכלי קודש

הזמנות לשמחה בכתב אשורית

החזקת תורה המעלה הגדולה בצדקה

החזקת תורה החזקת תורה וצדקה לעניים

החזרה החזרת צדקה לנותנים

החזרת צדקה קיבל צדקה והעשיר אינו חייב

להחזיר

החלפה גבאי הפורט מעות צדקה

החלפה להחליף מעות צדקה

הידור קונה ס"ת מהודר ממעות מעשר

הידור מצוה לקנות אתרוג מהודר ממעות מעשר

ו, (לג).

היזק ראיה ליטול צדקה כדי למנוע היזק ראיה

ג, (א).

היכל ועזרה אם יש קדושה בגגין ועליות

הכנסת קבועה שיש לו בכלל מאתיים זוז

הכנסת אורחים עניים ממעות מעשר

הכנסת חתן וכלה ממעות מעשר

הכנסת ס"ת להוציא ס"ת לקראת ס"ת חדש

הכרזה

- למכור ס"ת בהכרזה

- מכירת ביכנ"ס בלא הכרזה

- הכרזה בביהכנ"ס כהסכמת זט"ה במא"ה

יד, (מב).

הלבשה הלבשת נער שיוכל ללמוד בכלל ת"ת

ג, (עז).

הלואה

- אם חייב ללוות כדי לתת צדקה

- הלואה כצדקה

- לנכות מצדקה הוצאות שהיו לו בהלואה לעני

א, (פז).